

Begeleid Leren

Het ondersteunen van jongeren met psychische problemen bij het kiezen, verkrijgen en behouden van een reguliere opleiding

Utrecht, 2 maart 2017

Everyone is a genius. But if you judge a fish on its ability to climb a tree, it will live its whole life believing that it is stupid.
-A Einstein

Lies Korevaar

Wassenaarse School
Eindhoven
University of Applied Sciences

Overzicht

- **Waarom aandacht voor Begeleid Leren voor jongeren met psychische problemen?**
- **Toolkit Begeleid Leren**
- **Openheid geven op school of stage**
- **Onderzoeksprojecten**
- **A B C van Begeleid Leren**

[Introductiefilmpje Begeleid Leren](#)

Waarom aandacht voor Begeleid Leren voor jongeren met psychische problemen?

Onderwijs

Onderzoek Verwey-Jonker Instituut (2001/2005):
12-15% van de studenten in het HO heeft 1 of
meer somatische of psychisch klachten

- 6% psychische klachten
- 50% extra begeleiding nodig = 3%

Groningen (RUG, HG, ROC's): 80.000 studenten
6% = 6.800 studenten
3% = 2.400 studenten => voortijdig schoolverlaters

Onderwijs 2

- Psychische beperkingen komen het meest voor (na dyslexie/dyscalculie)
- Studenten met een psychische stoornis ondervinden de meeste hinder bij het studeren (OC&W, De Graaf et al, 2003, p. 8)
- Studenten met (psychische) beperkingen weten niet welke ondersteuning er is en/of weten niet dat ze ervoor in aanmerking komen (CHOI, 2009)

Epidemiologische issues...

- Meeste studenten zijn jongvolwassenen
- Jong volwassenheid heeft een hoger risico om psychische problemen te krijgen
- De meeste psychische aandoeningen komen voor het eerst tot uiting tussen 18 – 25 jaar

GGz

- Vermaatschappelijking van de zorg
- Herstel (persoonlijk en maatschappelijk)
- Rehabilitatie:
 - Wonen
 - Werken
 - Sociale contacten
 - Leren ???

Economische redenen...

- Diploma is een vereiste voor een succesvolle carrière
- Het vroege ontstaan van psychische beperkingen draagt bij aan de werkloosheid door het effect op het volgen van een opleiding
- Mensen met psychische beperkingen die de arbeidsmarkt betreden, belanden meestal in laag betaalde banen

Ervaren belemmeringen

- Cognitief
- Sociaal-emotioneel
- Omgeving
- Aandoening/ziekte

10

Cognitieve beperkingen

- Aandacht en concentratie
- Geheugen: inprenten, herinneren
- Ordenen
- Plannen
- Problemen oplossen
- Handelen
- Nemen van initiatief

11

Sociaal-emotionele belemmeringen

Onder andere:

- Samenwerken
- Contact leggen en onderhouden
- Presenteren
- Angst voor stigma en discriminatie
- Laag zelfvertrouwen
- Omgaan met stress
- Reageren op feedback

12

Omgevingsinvloeden

- Onbekendheid met, ontbreken van, onvoldoende gebruikmaken van ondersteuningsmogelijkheden
- Omgevingsproblemen die een (extra) belasting kunnen zijn: financiën - woonsituatie – familie - stigma

13

Aandoening

Fluctuerende aard van de aandoening

Bijwerkingen medicatie

- Suffheid
- Vermoeidheid
- Droge mond, erge dorst
- Wazig kijken
- Trillen van de handen

14

Wat te doen?

<p>Begeleid Leren Begeleid Leren: nieuwe interventies voor de professional</p> <p>Het ondersteunen van jongeren met psychische beperkingen bij het kiezen, verkrijgen en behouden van een reguliere opleiding</p> <p>ACHTERGROND Onderzoekend naar jongeren voor op een werklocatie De meeste psychische problemen komen voor het eerst tot uiting tussen de 17 en 25 jaar Professionals in het onderwijs en de GGZ ervaren handelingsovergrip bij het begeleiden van jongeren met psychische beperkingen in en naar het onderwijs DE draagt bij aan het voortijdig schoolverlaten van deze jongeren Het Begeleid Leren project draagt bij aan de beschikbaarheid van professionals door: ✓ inhoudelijke competentieversterking ✓ de interdisciplinaire samenwerking te verbeteren</p> <p>DOELLEN EN ACTIVITEITEN ✓ Ontwikken van een Toolkit ✓ Begeleid Leren ✓ Opzetten van een Regionaal Netwerk ✓ Ontwerpen interventies en praktijktoetsing ✓ Ontwikkeling interdisciplinaire samenwerking ✓ Ontbreken onderwijsmodule ✓ Betrokken (buitenlandse) experts ✓ Implementatie in de eigen organisatie ✓ Communicatie door nieuwsbrieven en website www.begeleidleren.nl</p> <p>NIJVAARDE VAN BEGELEID LEREN Professionals verwerven de competenties om studenten te begeleiden bij het kiezen, verkrijgen en behouden van een reguliere opleiding</p> <p>NIET OP STUDIELEN, MAAR MET STUDIELEN!</p> <p>Meer info: tl.leeuw@uu.nl</p> <p>Universiteit Groningen - Accare - Eber GGZ Rivierland - Meneer Alting - Parnassia Care - Radboud University</p>	<p>Impulse Supported Education for youth with psychiatric disabilities</p> <p>Higher and advanced vocational education prepare young adults for a career and enhance their life goals The onset of mental illness generally occurs between 17 and 25 years For young adults with psychiatric disabilities, educational resources are largely unavailable Overwhelming obstacles are stigmatization and discrimination This results in under- or unemployment and social exclusion The Impulse project will contribute to empower young adults to: ✓ get better access to higher education ✓ be able to complete a study successfully</p> <p>AIMS AND ACTIVITIES ✓ Assessment of barriers for students with psychiatric disabilities ✓ Social Map for Supported Education, based on regional and national resources ✓ Describing Good Practices ✓ Development of a Toolkit Supported Education (user manual included) ✓ Establishing a European Network of Supported Education (ENSEE) ✓ Communication by Newsletters and Website www.supporteducation.eu</p> <p>Meer info: tl.leeuw@uu.nl</p> <p>Not at students, but WITH students!</p> <p>SIB, Impulse, Radboud University, AEIPS</p>
---	--

Toolkit Begeleid Leren

Kiezen-Verkrijgen-Behouden model

Begeleid Leren

Jongeren met psychische problemen

helpen beter te functioneren zodat ze met

succes en naar hun eigen tevredenheid

de opleiding van eigen keuze kunnen

(ver)volgen

Begeleid Leren als brug tussen psychiatrie en maatschappij

Twee subgroepen

“Uitvallers”
uit het onderwijs

↓
Instroom
bevorderen

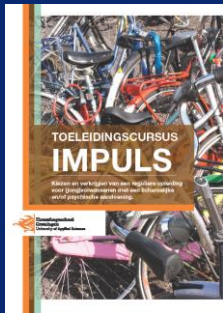
↓
Kiezen & verkrijgen

↓
Huidige
leerlingen

↓
Voortijdig
school-
verlaten
voorkomen

↓
Behouden

Kiezen & Verkrijgen

Behouden

- 5-stappen methodiek
- Bondgenotengroep
- Stigma & openheid

Expertisecentrum Begeleid Leren

Uitgangspunt 5-stappen methodiek

Wie is probleem- en proceseigenaar?

Twee aspecten

1. Wil jij je opleiding blijven volgen?
2. Zo ja, wat belemmert jou bij het volgen van je opleiding?

Samen met de student achterhalen welke vaardigheden en hulpbronnen hij/zij nodig heeft om met succes en tevredenheid de opleiding te kunnen (ver)volgen

Soorten diagnostiek

Psychiatrische diagnostiek ->	Ziektebeeld/symptomen -> behandeling
Functionele diagnostiek ->	Vaardigheden tekort -> leren + toepassen
Hulpbronnen diagnostiek	Hulpbronnen tekort -> organiseren + gebruiken

Vaardigheden

- Fysieke
- Intellectuele
- Cognitieve
- Sociale
- Emotionele

Hulpbronnen

- Mensen (bv studiemaatje)
- Activiteiten (bv wandeling maken)
- Plaats (bv ruimte om me terug te trekken)
- Dingen (bv computer)
- Aanpassingen (bv extra toetstijd)

Praktische informatie

Hoe groot is de groep?
Maximaal 8, minimaal 3 studenten

Waarom begint de groep?
Pakket 101

Waarom en waar worden de MOSS-groepen gevormd?
Kennis is de beste vriend op... maar de beste vijand van de beste (psychische) of het denkvermogen is, het talent van de beste mens. Van Luffa, die in bedrager vaak groeit!

Wat is het doel?
Deelnemers aan een onderzoek naar de ervaringen met de bondnotengroepen onderzoek. Een bondnotengroep voor studenten met psychische problemen is vooral aanwezig in de praktijk. Daarom willen we graag weten wat de ervaringen met deze vorm van ondersteuning zijn. Dit onderzoek zal de kennis van de deelnemers over de ervaringen met de deelnemers wordt omgezet om hun ervaringen in te verduidelijken en te verbeteren. Alle gegevens zullen niet verspreid worden bekend!

Voor meer informatie en aanmelding
Carole Hoog, bondnotengroep coördinator
E-mail: j.h.hoog@hanzehogeschool.nl
Telefoon: 050-5963277

Hanzehogeschool Groningen
University of Applied Sciences

Met Onderlinge Steun Studeren (MOSS)
Een bondnotengroep voor studenten met psychische problemen

Voor studenten MWD, SPH & TP van de Academie voor Sociale Studies

share your talent. move the world.

Praktische informatie

Hoe groot is de groep?
Maximaal 8, minimaal 3 studenten

Waarom begint de workshop?
Pakket 101

Waarom en waar worden de workshopgroepen gevormd?
De workshop wordt door de deelnemers van de MOSS-groep gevormd. De workshop wordt door de deelnemers van de MOSS-groep gevormd. De workshop wordt door de deelnemers van de MOSS-groep gevormd.

Wat is het doel?
Deelnemers aan deze groep in gratis. Het project wordt mede gefinancierd door de MOSS-groep. Het project wordt mede gefinancierd door de MOSS-groep.

Voor meer informatie en aanmelding
Carole Hoog, bondnotengroep coördinator
E-mail: j.h.hoog@hanzehogeschool.nl
Telefoon: 050-5963277

Hanzehogeschool Groningen
University of Applied Sciences

'Vertel ik het wel, of vertel ik het niet!'
Workshop: Openheid geven over je psychische problemen op school of stage

share your talent. move the world.

Martin

Martin is 22 jaar en staat op het punt te beginnen Aan zijn stage in het 3e jaar van zijn studie Bedrijfskunde aan de universiteit. Hij heeft een Sollicitatiegesprek met een medewerker van personeelszaken van het bedrijf waar hij stage wil gaan lopen

De personeelsmedewerker vraagt Martin waarom er in zijn C.V. een jaar "open" staat. Martin vertelt hem dat hij drie jaar geleden een jaar in behandeling is geweest in verband met een psychose. Het gesprek wordt daarna snel afgerond. Martin heeft nooit meer iets van het bedrijf vernomen

Openheid over je psychiatrische achtergrond

Denk aan je eigen situatie

Bepaal of je het wil vertellen:

a. Wat zijn de voordelen van het geven van openheid?	b. Wat zijn de nadelen van het geven van openheid?
c. Vergelijk de voordelen en de nadelen. Welke zijn het belangrijkste voor jou? Rangschik de voordelen en nadelen van het geven van openheid in volgorde van meest belangrijk tot minst belangrijk.	
d. Heb je een keuze gemaakt? Vertel je het of vertel je het niet?	

Onderzoeksprojecten

Pilot onderzoek Openheid: vragen

1. Neemt de mate van bezorgdheid over het wel/niet geven van openheid af na het doorlopen van het Openheid-instrument?
2. Neemt de mate van ervaren besluitvormingsconflicten (onzekerheid over een keuze) af na het doorlopen van het Openheid-instrument?
3. Wat zijn de ervaringen van de studenten met het Openheid-instrument?

Methode

Deelnemers

T1: 14 studenten met psychische beperkingen uit Noorwegen (3), Portugal (6) en Nederland (5)
T2: (direct na laatste bijeenkomst) n =12
T3: (2.5 - 3 maanden na laatste bijeenkomst) n=12

- Gemiddelde leeftijd: 32.5 jaar
- 7 mannen en 7 vrouwen
- Bezorgd over het geven van openheid over hun psychiatrische achtergrond
- Diagnoses o.a. depressie, PTSS, ADHD, Verslaving, Anorexia Nervosa

Resultaten

Neeemt de mate van ervaren besluitvormingsconflicten af na het doorlopen van het Openheid-instrument? (5 = sterk mee oneens)

Onzekerhe
Geinforme
Normen/wa
Ondersteu
Tevredenhe
Totaal DCS

Studenten zijn **minder onzeker** over hun keuze; voelen zich beter **geinformeerd over de voordelen en nadelen**; **weten beter** wat belangrijker is voor hen (voordelen of nadelen); en **ervaren minder besluitvormingsconflicten** in het algemeen na het doorlopen van het Openheid-instrument

Resultaten

Wat zijn de ervaringen van de studenten met het Openheid-instrument?

Studenten **geven aan** minder angst/stress te ervaren over het geven van openheid en meer autonomie

“Ik voel me niet meer gestrest: ik weet nu zeker dat ik geen openheid wil geven over mijn psychiatrische verleden aan mijn medestudenten”

Instrument: **kort, duidelijk en concreet. Nadenken over de 5 aspecten is erg behulpzaam. Vooral: of, wat en hoe**

Groepsbijeenkomsten:

+ **bondgenoten contact;**
- **moeilijker om alles te delen.**

Wellicht is het beter om **individueel met de begeleider het instrument te doorlopen.**

Vervolgproject Openheid

(april 2016-april 2018)

- Samen met NHL Hogeschool Leeuwarden
- Doel: doorontwikkeling, toepassing en evaluatie van het Openheid-instrument
- 14 onderwijsprofessionals zijn getraind in het toepassen van het Openheid-instrument
- Ten minste 50 studenten met psychische beperkingen worden ondersteund met het Openheid-instrument
- Handleiding (voor professionals) en werkboek (voor studenten)

NIVO-project

(Naar Inclusief Voortgezet Onderwijs, 2016-2019)

Begeleid Leren-methodiek toegepast in het VO met leerlingen (12-18 jaar) met psychische problemen

Samenwerking met de Academische Werkplaats Transformatie Jeugd, Groningen en 10 VO-scholen

Quasi-experimenteel onderzoek

- **Interventiegroep**
- **Controlegroep met support-as-usual voor jongeren die gesignaleerd zijn door school**

Mindset-project

Cognitieve Remediatie training voor jongeren met een psychische aandoening ter ondersteuning van hun participatie in het onderwijs (2017-2019)

Een Pilot Multisite Randomized Control Trial (RCT) in Groningen, Friesland & Drenthe

Samenwerking Hanzehogeschool Groningen, RUG (psychologie), GGZ Drenthe, GGZ Friesland, Lentis

Cognitieve beperkingen

- Aandacht en concentratie
- Geheugen: inprenten, herinneren
- Ordenen
- Plannen
- Problemen oplossen
- Handelen
- Nemen van initiatief

42

Interventie Cognitieve Remediatie

Deel 1: Prospectief geheugen

- Bijeenkomst 1. Inleiding en het gebruiken van een agenda
- Bijeenkomst 2. Prospectief geheugen (agenda's, lijstjes, taken aan elkaar relateren)
- Bijeenkomst 3. Korte termijn prospectief geheugen, aandacht houden bij een gesprek

Deel 2: Aandacht en concentratie

- Bijeenkomst 4. Aandacht houden bij een gesprek en bij een taak
- Bijeenkomst 5. Aandacht houden bij een taak

Deel 3: Verbaal leren en geheugen

- Bijeenkomst 6. Verbaal leren en geheugen/namen leren
- Bijeenkomst 7. Verbaal leren en geheugen
- Bijeenkomst 8. Verbaal leren en geheugen/aantekeningen maken

Deel 4: Cognitieve flexibiliteit en problemen oplossen

- Bijeenkomst 9. Cognitieve flexibiliteit en problemen oplossen
- Bijeenkomst 10. Cognitieve flexibiliteit en problemen oplossen
- Bijeenkomst 11. Cognitieve flexibiliteit, problemen oplossen en plannen
- Bijeenkomst 12. Integratie van vaardigheden, herhaling van het geleerde en de volgende stappen

Dilemma's

- Patiëntrol vs Studentrol
- Hulpverlener vs Docent/SLB-er
- Professional als probleemeigenaar vs Student als probleemeigenaar
- Professional als regievoerder vs Student als regievoerder
- Norm vs Vorm
- School vs Stage

A B C van Begeleid Leren

Van 12 13 14 van Behandeling

12
13
14

Naar A B C van Begeleid Leren

12
A B C
14

Niet alleen hardlopers komen
vooruit, ook zij die hinken

**Niet alleen 'gezonde' studenten
komen vooruit,**

**ook studenten met
psychische problemen**

Hartelijk dank voor uw aandacht

**Lies Korevaar
e.l.korevaar@pl.hanze.nl**